

Дамјан Груев е една од централните фигури, од големиот број дејци во историјата на македонското ослободително движење, еден од основоположниците на ТМОРО, подоцна на ВМРО.

Пишува: Мелетие БРКОВСКИ - Мијак

Зошто постојано и упорно се премолчуваат, се кријат вистините, а почесто се величат, се слават неистините? Овој текст е наменет за да се обелодени вистината. Станува збор за еден од најсветите историски моменти на Македонија: Илинден, Илинденско востание - Првата Република на Балканот - мијачко Крушево, мијачко Смилево - Смилевскиот конгрес. Се премолчува, се подзаборава креаторот на овие случувања, апостолот - организаторот на ВМРО - војводата Дамјан Груев. Се заборава дека по иницијатива на апостолот на македонската ослободителна идеја - Дамјан Груев, роден во мијачко Смилево, Битолско. (Во поново време има веродостојни податоци според кои тој е роден во мијачко Селце, а како рулче, поради преселувањето на Груеви, бил однесен во мијачко Смилево. Според кажувањата на господинот Томо Муратоски, кој бил потомок на една од повидните галички кеајски фамилии, Дамјан е роден во Галичник, од татко и мајка галичани. Веднаш по неговото раѓање, умрел татко му, а мајка му набрзо се премажила во мијачко Селце, каде го однеле, а од таму во мијачко Смилево. Овие три населби се со чисто мијачко население, што значи дека и Дамјан е Мијак).

Придружуван од истомислениците Петар Поп Арсов од Богомила, Велешко, учител во Солунската машка гимназија; д-р Христо Татарчев од Ресен; Пере Тошев од Прилеп; Антон Димитров од с. Аиватово, Солунско, учител; Иван Николов од Кукуш, книжар во Солун; и од Христо Батанџиев од Гуменџа, секретар во Солунската општина, во периодот од декември 1892 г. и на почетокот на 1893 г. го конституирале првото раководно тело на Внатрешната македонска револуционерна организација-ВМРО, кога за прв претседател бил избран д-р Христо

ДАМЈАН ГРУЕВ - СКАПИОТ ЗАВЕТ НА МАКЕДОНЕЦОТ ДА СИ ЈА БРАНИ СЛОБОДАТА ОД НАДВОРЕШНИ ДУШМАНИ

Татарчев, а Дамјан Груев за секретар.

По конституирањето на Организацијата најстрого биле определени нејзините правила, закони, редови. Знамето: го задржале стандардното црвено македонско знаме, со златни букви извезен слоган "слобода или смрт". Заклетвата: на борецот - комита му се наложувала најголема тајност на револуционерното дело или, како што се велело "покрстувањето" (по примерот на масонските ложи), кое се одвивало така што пред отворено Евангелие, на кое вкрстено се ставале револвер и кама, оној кој се покрстувал полагал заклетва во име на револуционерното дело, ги изговарал зборовите "Се колнам во верата, совеста и честа дека ќе работам за слободата на Македонија и Одринско, со сите свои сили и средства, дека никогаш нема да го издадам револуционерното дело, а во случај да го сторам тоа, да бидам убиен

со овој револвер или кама, кои ги бакнувам, 'амин'".

По заклетвата револуционерот се прекрстувал и ги бакнувал Евангелието, револверот и камата, над кои во 1895 г. револуционерите ја полагале заклетвата.

Дамјан Груев е име на крвавата и славна епопеја на Македонија, тој е скапиот завет на Македонецот да си ја брани слободата од надворешни душмани. Дамјан е една од централните фигури, од големиот број дејци во историјата на македонското ослободително движење. Тој е еден од основоположниците на ТМОРО, подоцна во 1893 г. на ВМРО. Бил член на првиот Централен комитет, основан во 1894 г. под претседателство на д-р Христо Татарчев, а Дамјан бил првиот генерален секретар.

Како дошло до формирање на Организацијата, а во неа и позицијата на мијакот Груев во време кога Солунскиот

МИЈАЧКИ НЕПОКОР ВО

К НА ВНАТРЕШНАТА МАКЕДОНСКА

кружок бил инициран токму од него и кога тој ги поставил основите на ТМОРО и на ВМРО? Сè ова почнало откако во Солун Дамјан стапил во контакт со поголем круг македонски интелектуалци. Прво се сретнал со училишниот лекар на солунската гимназија д-р Христо Татарчев, потоа во Солун се видел со кукушанецот Иван Хаџи Николов, со Христо Батанџиев и со други. Преку честите контакти била иницирана потребата за создавање организиран отпор против солунската османлиска администрација. На крајот на 1893 г. се интензивирале контактите и разговорите, кои веќе значеле и поставување на рамката за основата на македонската револуционерна организација. По логика на нештата, неа ѝ кумувал мијакот Дамјан Груев, кој бил иницијатор и организатор на целото македонско етничко подрачје, непосредно или преку истомисленици, кои тој ги анимирал на разни страни во текот на создавањето на неговиот политички профил на македонски револуционер.

За тоа како созревале идеите за ТМОРО - Тајна македонска револуционерна организација, францускиот новинар Albert Londrez, кој редовно со дописи ја известувал Франција за настаните на балканските простори, а и во својата книга "Теророт на Балканот", забележал: "Кога движењето се искристализира беа триесетмина како јадро на Организацијата. А, сега кога се нареди и името и постојано се зголемува нејзиното членство: ВМРО - 'Внатрешна македонска револуционерна организација' - 'Внатрешна' - тие не се грижат за другиот свет. Нивниот идеал е за себе и скромни... Дамјан и Пере ја формулираа заклетвата на револуционерите во 'Организацијата', која функционираше во десетини по десет члена, на чело со поглавар. Дисциплината ужасна. Никој нема право да прашува за плановите на Организацијата, или што има ново во неа, а уште помалку смее да зборува за нејзиното постоење. Мора само да слушаат наредби и да се покоруваат на поглаварот на десетината... Ете, така Дамјан, со својот верен другар истомисленник Пере Тошев, ја создава ВМРО од претходната ТМОРО".

За потеклото на разумот на револуционерната Македонија, македонскиот апостол на каузата, втемелувачот на ТМОРО и на ВМРО, генијалниот беседник и дипломат, само мал број епитети и атрибути, кои не случајно се ставаат пред неговото име, во поновата македонска историја се вели: прв војвода, прв врховен командант и началник на десетилјадната илинденска востаничка војска, прв претседател на Подземната Република, која во тие денови се протежала, покрај во Крушевскиот, и во Битолскиот и

ВО МИЈАЧКО ГАРИ НА ДАМЈАН ГРУЕВ МУ СЕ ПРЕДАДЕНИ 2.500 ЗЛАТНИ НАПОЛЕОНИ, СОБРАНИ ВО МИЈАЧИЈАТА

во Костурскиот вилает. Дамјан едногласно бил избран за прв човек на ова движење на Смилевскиот конгрес.

Досега воопшто не можеше да се слушне за долго чуваната тајна, за Биљана Каранова, Дамјановата свршеница. Повеќе од 90 години нејзиното име се чуваше во тајност. Познато е дека битолската учителка Биљана Каранова и нејзините три колежки-учителки се везилките кои го навезле слоганот на организацијата "смрт или слобода" на црвено платно, познатото македонско знаме.

За задушувањето на востанието во 1903 г. биле употребени многу османлиски воени сили, една цела оперативна армија дошла од Турција во Крушево, за што империјата се соочила со голема компромитираност во светот. Тогаш Дамјан не ја напуштил Македонија, како што тоа го направиле многу борци и тоа од важни позиции во Организацијата, дури и членови на ЦК на ВМРО. Дамјан прв се засолнил во Битолско, со делови од шесте Смилевско-мијачки чети, кои биле задолжени да го заштитуваат штабот на востанието, а со цел да прибере што повеќе од на сите страни расфрленото оружје и опрема, и што е можно побрзо да ја консолидира состојбата на Организацијата. Поради отсуството на членови на ЦК на ВМРО и на воениот штаб, Дамјан бил осамен. Со него биле само неколку војводи и мал број месни началници, кои останале со народот. Со нова енергија почнал да го бодрити унесреќениот народ во Битолскиот револуционерен округ, при што му објаснувал: "Со востанието македонскиот народ покажа дека со крв и одлучно и понатаму ќе се бори за својата слобода, ако други средства не помагаат. Времето од задушувањето на востанието во 1903 г. до неговото загнување, Груев го поминал осамен 'како прогонета зверка', која отоманската власт сака по секоја цена да ја улови". Во тие најтешки три години од животот, Дамјан наоѓал сили постојано да крстари низ Македонија, со желба да ја консолидира моралната, но и материјалната состојба на Организацијата. Ја посетил и Мијачијата. Имено, Дамјан Груев и Христо Узунот таму се сретнале со војводата на Ма-

лореканската чета, со лазарополецот Павле Караасан, кој претходно бил известен за Дамјановата посета. По "неуспехот" на востанието Груев сакал да размени мислења и со тамошните војводи и активисти од месните организации на ВМРО во Галичко-реканскиот подреон. Па, еве уште едно видување дека во пост-илинденските денови во 1903 г. Дамјан Груев се нашол во Мијачијата, повторно со мисија да ја согледа тамошната состојба и да размени мисли со претставниците на Галичко-реканскиот подреон на Организацијата. Во таа прилика, во Гари му биле предадени 2.500 златни наполеони, собрани во Мијачијата, потребни за санирање на материјалната состојба во Организацијата. По примањето на златниците Груев своерачно потпишал потврда-документ, која се чувала во "архивот" на "мијачката фондација Гари" (по Јордановото кажување, а нему дедовците му прераскажале, онака "тивко-тајно" - "шчутејќи", по мијачки, да не дојде до ушите на несакани лица, а и да не се загуби). Повеќе од 90 години овој документ се чувал завиткан во многу книжишта, ставен во лимена кутија, закопан под камен сид-ограда, на неговата фамилијарна кука. Работејќи го двотомното дело "Антологија на мијачките великани" имав сознание дека постои таков документ и дека тој треба да се пронајде, а по логика на нештата во некоја фамилија во Гари. Го пронајдов преку господинот Блаже Дојчиноски кај гарската фамилија Сековци, кај Јордан Секоски. Оваа фамилија е директен потомок на фамилијата Филиповци на мијакот Петре Филипоски-Гарката, нашиот најголем резбар копаничар. Треба да се преземат потемелни истражувања, како за потеклото, така и за делото на Дамјан Груев, човекот кој никогаш не ја оставил земјата во која се родил и славно во 1906 г. загинал на Петлец, кај селото Русиново во Малешевјата, по предавство од кодоши, на 35 години. Го убиле платениците на Илми паша, на кои за неговата глава им биле ветени 100.000 швајцарски франци. Пашата не ги исполнил ветувањата, туку на убијците како награда им дал незначителна сума и одликување.

БОРБАТА ЗА СЛОБОДА